

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 410/2013-29

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 25. júna 2015 v senáte zloženom z predsedu Sergeja Kohuta, zo sudkyne Ľudmily Gajdošíkovej a sudcu Lajosa Mészárosa (sudca spravodajca) prerokoval prijatú sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE], zastúpenej advokátkou JUDr. Dianou Treščákovou, PhD., Skladná 38, Košice, vo veci namietaného porušenia čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Okresného súdu Košice II č. k. 49 Er 1388/2012-44 z 13. novembra 2012 a takto

r o z h o d o l :

Konanie o sťažnosti [REDAKČNÝ ZNAČENIE] z a s t a v u j e .

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 17. januára 2013 doručená sťažnosť [REDAKČNÝ ZNAČENIE], [REDAKČNÝ ZNAČENIE] (ďalej len „sťažovateľka“), na porušenie základných práv zaručených v čl. 20 ods. 1 a čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Okresného súdu

Košice II (ďalej len „okresný súd“) č. k. 49 Er 1388/2012-44 z 13. novembra 2012 (ďalej aj „napadnuté uznesenie“).

1.1 Ústavný súd uznesením č. k. II. ÚS 410/2013-9 zo 4. septembra 2013 prijal sťažnosť na ďalšie konanie.

2. Skutkový stav možno na základe sťažnosti a jej príloh zhrnúť takto:

2.1 Sťažovateľkin otec, ktorý zomrel v roku 2007, uzavrel v roku 2002 zmluvu o pôžičke s [REDAKOVANÉ] (ďalej len „odporujúca veriteľka“), podľa ktorej sa jej zaviazal vrátiť sumu takmer 7 miliónov Sk (230 000 €) s príslušenstvom. Tento záväzok bol zachytený v notárskej zápisnici z 29. mája 2002, v ktorej otec sťažovateľky zároveň súhlasil s jej exekučnou vykonateľnosťou.

Kúpnu zmluvou z 23. mája 2002 však otec a matka sťažovateľky previedli na sťažovateľku svoj byt v kat. území [REDAKOVANÉ] za cenu 231 340 Sk (približne 7 700 €) určenú znaleckým posudkom podľa vtedajších predpisov. Vklad vlastníckeho práva podľa tejto zmluvy bol povolený 28. mája 2002. Sťažovateľka ďalšou kúpnu zmluvou z 13. júna 2002 previedla uvedený byt na tretiu osobu za zhodnú cenu.

2.2 Rozsudkom okresného súdu č. k. 20 C 38/2008-66, ktorý bol potvrdený rozsudkom odvolacieho súdu, bolo určené, že „*právny úkon neb... (otca sťažovateľky, pozn.) a [REDAKOVANÉ]... (t. j. sťažovateľky, pozn.), ktorým previedol... (otec sťažovateľky, pozn.) spoluvlastnícke právo k nehnuteľnosti... (t. j. bytu, prislúchajúceho spoluvlastníckeho podielu na spoločných častiach a zariadeniach, ako aj pozemku, pozn.) na základe kúpnej zmluvy zo dňa 23. 5. 2012, je voči žalobkyni (t. j. odporujúcej veriteľke) právne neúčinný*“.

Podľa odôvodnenia oboch rozsudkov súdy dospeli v podstate k záveru, že otec sťažovateľky od odporujúcej veriteľky vylákal pôžičku ešte pred prevodom bytu na sťažovateľku a že exekučne vykonateľnú notársku zápisnicu spísal až vtedy, keď bol

povolený vklad do katastra. Otec tým chcel rodinu ochrániť pred negatívnymi dôsledkami svojich obchodov. Tým podľa súdov zmaril uspokojenie pohľadávky odporujúcej veriteľky. Okolnosť, že sťažovateľka predmetný byt už nevlastní, lebo ho previedla ďalej, podľa súdov nie je podstatná.

Dovolanie sťažovateľky proti poslednému potvrdzujúcemu rozsudku odvolacieho súdu bolo odmietnuté.

2.3 Na základe toho odporujúca veriteľka podala voči sťažovateľke návrh na vykonanie exekúcie na sumu 73 000 € s príslušenstvom, proti ktorej sa sťažovateľka bránila námietkami, ktoré založila na tom, že

a) konanie o dedičstve po jej otcovi bolo zastavené, lebo nezanechal žiaden majetok, ona teda nič nezdedila, čím je podľa § 470 Občianskeho zákonníka vylúčená jej zodpovednosť za otcove dlhy,

b) nie je zrejmé, ako odporujúca veriteľka dospela k vymáhanej sume 73 000 €, keď sťažovateľka za prevod bytu získala prospech len vo výške približne 7 700 €.

Sťažovateľka zároveň navrhla zastavenie exekúcie pre svoju nemajetnosť a tiež odklad exekúcie.

2.4 Okresný súd napadnutým uznesením, ktoré bolo sťažovateľke doručené 4. decembra 2012, jej námietky i návrh na odklad exekúcie zamietol. V odôvodnení poukázal okrem iného na vyjadrenie odporujúcej veriteľky, podľa ktorej suma 73 000 € je hodnota prevedeného bytu, ako ju odhadli dve košické realitné kancelárie. Podstatu veci potom okresný súd v uznesení zhodnotil takto:

«Súd... zistil, že exekučným titulom je Notárska zápisnica... zo dňa 29. 05. 2002. Predmetom notárskej zápisnice je peňažné plnenie „ktorou sa ukladá dlžníkovi – povinnému (otcovi sťažovateľky, pozn.) vrátiť finančnú čiastku 32.596,43 € s prísl. a pohľadávku vo výške 197.171,88 €. Súčasťou predmetnej notárskej zápisnice je zmluva o pôžičke zo dňa 22. 05. 2002 medzi... (otcom sťažovateľky a odporujúcou veriteľkou, pozn.). Dňa 28. 08. 2007 povinný zomrel a dedičmi sa stali (sťažovateľka, pozn.) a jej sestra...

Spolu s exekučným titulom predložila oprávnená aj rozsudok Okresného súdu Košice II..., ktorým bolo určené, že právny úkon... – kúpna zmluva z 23. 05. 2002... je voči oprávnenej neúčinný avšak aj napriek tejto skutočnosti to nezakladá neprípustnosť vykonania exekúcie nakoľko inštitút odporovateľnosti je uplatniteľný aj v exekučnom konaní nakoľko jeho účelom je umožniť oprávnenému, ktorý má voči povinnej dedičke vymáhateľnú pohľadávku, dosiahnuť uspokojenie tejto pohľadávky z majetku, ktorý ušiel dlžníkovi... (t. j. otcovi sťažovateľky, pozn.) v dôsledku jeho odporovateľného právneho úkonu. Vzhľadom na vyššie uvedené skutočnosti, že oprávnená preukázala na základe rozsudku Okresného súdu Košice II..., že právny úkon je voči nej neúčinný predstavuje podklad k tomu, aby sa na základe exekučného titulu Notárska zápisnica... zo dňa 29. 05. 2002 v danom prípade vydaného proti povinnej mohla domáhať exekúcie postihnutím toho, čo odporovateľným (neúčinným) právnym úkonom ušlo z majetku nebohého... (otca sťažovateľky, pozn.) voči povinnej v prospech ktorej bol právny úkon urobený. Súd záverom dáva do pozornosti judikát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky 3 M Cdo 5/2008... (nasleduje citácia právnej vety, In: Zo súdnej praxe, roč. 2008, č. 4, s. 124, pozn.).»

3. Sťažovateľka vo svojej sťažnosti proti uvedenému uzneseniu vznáša v podstate dva okruhy námietok:

a) uznesenie je zmätočné, pretože na jednej strane tvrdí, že sťažovateľka je povinnou z titulu právneho nástupníctva (dedenia) po svojom otcovi, na druhej strane, že titulom nároku odporujúcej veriteľky sú rozsudky, ktorými bolo vyhovené jej odporovacej žalobe; okresný súd sa pritom nijako nezaoberal sťažovateľkinými námietkami, že jej otec zomrel ako nemajetný, preto nemôže zodpovedať za jeho dlhy, v dôsledku čoho je napadnuté uznesenie arbitrárne a porušuje jej základné právo zaručené v čl. 46 ods. 1 ústavy a právo zaručené v čl. 6 ods. 1 dohovoru;

b) okresný súd nezaujal nijaké stanovisko k jej námietke, že nie je zřejmý základ a spôsob výpočtu vymáhanej sumy 73 000 €. Ak by aj išlo o hodnotu bytu, okresný súd sa nijako nevyrovnal s jej tvrdením, že ona zaň dostala len približne 7 700 €. Okresný súd sa sám hodnotou bytu nijako nezaoberal a sťažovateľka odmieta, že by ju bolo možné určiť len na základe vyjadrení realitných kancelárií, ktoré ho fyzicky neobhliadli, navyše z roku

2009, nie z roku 2002, keď sa tento byt predával. Tým napadnuté uznesenie porušuje okrem už uvedených základných práv aj jej základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy.

4. Vzhľadom na to sťažovateľka navrhla, aby ústavný súd vydal tento nález:

„1/ Okresný súd... v konaní vedenom pod sp. zn. 49 Er 1388/2012 a jeho uznesením z 13. 11. 2012 porušil základné právo sťažovateľky na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy... a čl. 6 ods. 1 Dohovoru... a základné právo vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy...“

2/ Uznesenie Okresného súdu... sp. zn. 49 Er 1388/2012 z 13. 11. 2012 zrušuje a vec vracia na ďalšie konanie.

3/ Okresný súd... je povinný zaplatiť sťažovateľke trovy právneho zastúpenia...“

II.

5. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa § 53 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) sťažnosť nie je prípustná, ak sťažovateľ nevyčerpal opravné prostriedky alebo iné právne prostriedky, ktoré mu zákon na ochranu jeho základných práv a slobôd účinne poskytuje a na ktorých použitie je sťažovateľ oprávnený podľa osobitných predpisov.

6. Podľa zistení ústavného súdu generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) podal proti napadnutému uzneseniu okresného súdu na základe

podnetu sťažovateľky mimoriadne dovolanie z 12. septembra 2013 podľa § 243e ods. 1 a § 243f ods. 1 písm. a) a b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“).

6.1 Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako príslušný súd na prerokovanie mimoriadneho dovolania vyslovil názor o prípustnosti mimoriadneho dovolania a napadnuté uznesenie okresného súdu vecne preskúmal, pričom uznesením sp. zn. 3 MOber 4/2013 z 30. marca 2015 mimoriadne dovolanie zamietol.

7. Ústavný súd môže uplatniť svoju právomoc v konaní o sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy až vtedy, ak fyzická alebo právnická osoba nemala inú ústavnú a zákonnú možnosť účinnej ochrany svojich práv. Aj podľa stabilnej judikatúry ústavný súd nie je oprávnený (z dôvodu neprípustnosti sťažnosti) poskytovať ochranu ústavnosti vo veciach, v ktorých sa sťažovateľ mohol domôcť ochrany v konaní pred všeobecným súdom (mutatis mutandis I. ÚS 161/02, I. ÚS 79/07).

7.1 V prípade, ak sťažovateľ príslušnému orgánu podá podnet na podanie mimoriadneho opravného prostriedku a tento orgán mimoriadny opravný prostriedok aj skutočne podá, ústavný súd pri predbežnom prerokovaní sťažnosti skúma, či takýto prostriedok možno považovať za účinný právny prostriedok nápravy tých základných práv alebo slobôd, s namietaným porušením ktorých sa sťažovateľ svojou sťažnosťou obrátil na ústavný súd.

7.2 Ústavný súd v tejto súvislosti už rozhodol, že „mimoriadne dovolanie generálneho prokurátora podané na návrh sťažovateľa možno (vzhľadom na kasačné účinky rozhodnutia najvyššieho súdu o ňom) považovať za účinný právny prostriedok nápravy toho základného práva alebo slobody, s namietaným porušením ktorých sa sťažovateľ obrátil na Ústavný súd Slovenskej republiky“ (porov. II. ÚS 42/01).

7.3 Ústavný súd taktiež judikoval, že ak o závažných procesných pochybeniach, ktorými sa porušujú aj niektoré zo základných práv alebo slobôd, je oprávnený a povinný

rozhodnúť všeobecný súd na základe riadnych a mimoriadnych opravných prostriedkov upravených v príslušnom procesnom poriadku, je prípustnosť konania pred ústavným súdom pred vyčerpaním týchto opravných prostriedkov vylúčená (porov. mutatis mutandis IV. ÚS 10/02).

8. Keďže v sťažovateľkinej veci bolo podané mimoriadne dovolanie, ústavný súd pre ustálenie prípustnosti konania o sťažnosti sťažovateľky pred ústavným súdom musel zisťovať, (i) či generálny prokurátor podal vo veci mimoriadne dovolanie (tento bod je vzhľadom na už uvedené závery zodpovedaný kladne), (ii) či najvyšší súd vo veci podaného mimoriadneho dovolania pripustil toto mimoriadne dovolanie (teda nedošlo k jeho odmietnutiu), (iii) či obsah a rozsah výhrad vznesených generálnym prokurátorom v mimoriadnom dovolaní sa zhodujú s námietkami sťažovateľky vznesenými pred ústavným súdom a (iv) či najvyšší súd vo veci po pripustení mimoriadneho dovolania konal, príp. rozhodol.

8.1 Tým, že najvyšší súd vyslovil názor o prípustnosti mimoriadneho dovolania a napadnuté uznesenie okresného súdu vecne preskúmal, pričom zároveň obsah a rozsah výhrad vznesených generálnym prokurátorom v mimoriadnom dovolaní sa vecne zhodujú s námietkami sťažovateľky vznesenými pred ústavným súdom, sťažovateľke sa dostalo efektívneho právneho prostriedku nápravy proti napadnutému uzneseniu okresného súdu, a teda nie je v zmysle ústavy a zákona o ústavnom súde prípustné preskúmanie napadnutého uznesenia okresného súdu ústavným súdom, keďže preskúmať napadnuté uznesenie okresného súdu ústavným súdom bolo v tomto prípade možné iba subsidiárne, teda ak by o ochrane sťažovateľkiných základných práv a slobôd nerozhodoval iný súd (povedané rečou zákona o ústavnom súde, konanie o sťažnosti proti napadnutému uzneseniu okresného súdu ústavným súdom nie je prípustné).

8.2 Ústavný súd uzatvára, že preskúmaním sťažnosti zo strany ústavného súdu by došlo k vzniku ústavne neakceptovateľného stavu, keď by v zásade o rovnakej veci rozhodovali paralelne viaceré orgány súdneho typu – najvyšší súd a ústavný súd (porov.

mutatis mutandis II. ÚS 1/08, II. ÚS 393/2014, III. ÚS 632/2014, IV. ÚS 146/08, IV. ÚS 420/2011). Išlo by o taký stav, ktorý je v právnom štáte neaprobateľný, pretože by mohol viesť k rozdielnym rozhodnutiam v rovnakej veci, čo by malo negatívne (a len obťažne odstrániteľné) dôsledky na právnu istotu, ktorá tvorí integrálnu súčasť princípov právneho štátu.

9. Na základe uvedeného ústavný súd pre neodstrániteľný nedostatok podmienok konanie o sťažnosti v zmysle § 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 103 a § 104 OSP zastavil.

10. V závere ústavný súd pripomína, že sťažovateľke zostáva zachovaná možnosť podať v lehote predpokladanej § 53 ods. 3 zákona o ústavnom súde sťažnosť proti uzneseniu najvyššieho súdu, ktorým rozhodol o mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 25. júna 2015